

Rapport #jongensgesprekken

In het kader van ons project #oogvoorjongens brachten we jongens van 16 tot 20 jaar samen in zes groepen van in totaal 37 jongens, om samen te praten over hun leven.

Een gesprek duurde tussen de 50 en 90 minuten en werd geleid door Sébastien Vernieuwe, orthopedagoog en oplossingsgericht therapeut. Na een verwelkoming en een introductie, ging de hoofdmoot van het gesprek over hoe de jongens hun leven ervaren, welke mogelijkheden ze zien voor verbetering, en waar ze op botsen.

Wat kwam er uit de gesprekken?

Van elk gesprek werd een verslag gemaakt door de gespreksleider. Deze verslagen werden geanalyseerd door een medewerker van Jongens en mannen vzw die niet betrokken was bij de gesprekken en afgecheckt bij de gespreksleider. Daarnaast werd ook een analyse gedaan op de verslagen met behulp van AI-prompts, binnen verschillende applicaties (ChatGPT, Copilot en DeepSeek). Deze analyses leverden in hoge mate gelijkaardige conclusies op.

We identificeerden een aantal terugkerende thema's, die we hieronder bespreken:

- Omgaan met problemen en moeilijke emoties (6 van de 6 groepen)
- Verschillen (in bejegening van) jongens en meisjes (6 van de 6 groepen)
- Sociale media, gamen, vrije tijd (5 van de 6 groepen)
- Werken en geld verdienen (3 van de 6 groepen)

De covidcrisis kwam daarnaast ter sprake in 2 van de 6 groepen, in één groep kwam ook seksueel grensoverschrijdend gedrag ter sprake.

Omgaan met problemen en moeilijke emoties

Volgens jongens laten meisjes emoties makkelijker zien en praten ze er ook vaker over in groep. Dat verschil vormt op zich geen probleem, maar jongens zijn anders in het omgaan met problemen en moeilijke emoties:

- Ze nemen een eerder afwachtende houding aan als ze denken dat iemand het lastig heeft, en als ze erover praten zal het vaker in een een-op-eengesprek zijn. Ze zijn ook meer geneigd om te wachten tot iemand iets vraagt.
- Alcohol helpt om over de drempel te geraken (een zekere gêne hier).
- De inhoud van het gesprek is anders: niet uitbenen van de problemen en de negatieve emoties, maar eerder de ander laten vertellen wat er scheelt, eventueel wat advies geven als dat kan, en dan samen iets doen zodat de ander zijn gedachten kan verzetten.
- Praten over gevoelens is nodig maar het mag niet opgedrongen worden. Praktische problemen oplossen, positieve dingen doen en humor zijn ook belangrijk.
- Als ze echt niet weten wat te doen en ze denken dat de problemen te groot zijn, zouden ze vrienden aanraden om bij iemand anders hulp te zoeken.
- Jongens die gelovig zijn vinden daar ook steun in (bijvoorbeeld door te bidden).

Het is voor jongens cruciaal dat ze iemand kunnen vertrouwen voor ze zich kwetsbaar opstellen. Dat wil zeggen: zeker zijn dat wat ze vertellen niet doorverteld wordt of gepost, dat ze geen preek krijgen, of uitgelachen of genegeerd worden. De indruk is dat voor meisjes de drempel lager ligt om andere meisjes in vertrouwen te nemen, maar dat dat soms ook tot pijnlijke en hypocriete toestanden leidt (ze zijn er wel voor elkaar, maar ze roddelen ook over elkaar achter elkaars rug).

Op jongere leeftijd gaan jongens met hun problemen vooral naar hun ouders of naar een andere volwassene die ze kunnen vertrouwen (zoals een leerlingenbegeleider of een leerkracht waar ze een klik mee hebben). Ze zijn daarbij vooral op zoek naar iemand die al heeft meegemaakt wat ze meemaken en van daaruit advies kan geven. Naarmate ze ouder worden, gaan ze meer naar vrienden voor steun, en dan in het bijzonder naar vrienden die ze al lang kennen.

De overgang tussen middelbaar en hoger onderwijs (of werk) is een lastige periode omdat vriendschappen kunnen wegvallen, net op een schakelmoment in hun leven. Nieuwe vriendschappen maken is niet makkelijk, bovendien duurt het lang om opnieuw op hetzelfde niveau van diepgang te raken. Het contact met de docenten is ook veel afstandelijker in het hoger onderwijs.

Therapie wordt ervaren als hoogdrempelig. Ervaringen van vrienden met therapie kunnen die drempel verlagen. Formele GGZ (een uur zitten praten met iemand die je niet kent in een kamertje) wordt als kunstmatig ervaren. Praten over problemen/emoties terwijl je samen een activiteit doet wordt als authentieker ervaren. Soms is het ook makkelijker om de boodschap in een andere vorm te gieten (bv. door erover te rappen, erover te schrijven...).

Verschillen (in bejegening van) jongens en meisjes

De algemene indruk is dat jongens en meisjes, als groep, anders zijn. Tegelijk benadrukken jongens dat die algemene verschillen niet absoluut zijn en dat er altijd wel voorbeelden zijn van jongens/meisjes waarbij de regel niet van toepassing is.

- Meisjes vragen meer structuur en meer uitleg, ze zijn angstiger en raken sneller in paniek als ze niet weten wat ze moeten doen. Ze praten meer, in het algemeen, maar ook over hun problemen, en doen dat op een meer dramatische manier (ze wenen bijvoorbeeld meer). Ze hebben meer langdurende conflicten en ruzies ('soap', roddelen). De indruk is dat de ingewikkelde onderlinge relaties van meisjes veel energie vragen en veel stress veroorzaken. Jongens begrijpen de problemen tussen meisjes niet, vinden ze vreemd, en blijven er van weg omdat ze niet betrokken willen raken.
- Jongens, als groep, zijn minder geneigd om te werken voor resultaten, nemen meer risico's, denken dat ze het wel weten (niet altijd terecht), willen vooral een voldoende halen. Jongens vormen ook vriendschappen, maar ze doen dat eerder een-op-een of in kleinere groepen. Ze spreken meer over activiteiten of interesses. Als ze spreken over problemen, dan doen ze dat korter, met meer humor, en zoeken ze naar manieren om piekeren te doorbreken door dingen te doen.

Die verschillen worden gelinkt aan de verschillen in de manier waarop de omgeving (ouders, leerkrachten...) omgaat met jongens en meisjes.

- Meisjes krijgen meer krediet als ze iets verkeerd doen, in vergelijking met jongens. Als ze problemen hebben, dan krijgen ze hulp. Ze krijgen meer uitleg als ze iets niet snappen (of extra tips bij examens), als er iets niet lukt krijgen ze meer tijd. Als ze emoties tonen (kwaad worden, wenen) dan worden ze benaderd als iemand die zorg nodig heeft: de reactie is kalmeren, troosten... Waar meisjes in het nadeel zijn (bijvoorbeeld bij sport) krijgen ze compenserende maatregelen, en de indruk is ook dat ze soms meer punten krijgen voor dezelfde resultaten.
- Jongens krijgen minder krediet dan meisjes. Als ze problemen hebben en dat tonen dan krijgen ze nog meer problemen door de veroordelende reacties uit de omgeving. Als ze iets niet snappen, of het lukt niet dan krijgen ze verwijten (dat ze maar beter hun best moeten doen, verder moeten werken...). Als ze emoties laten zien, dan worden die genegeerd, of gezien als lastig en storend, en worden ze gesanctioneerd. Voor jongens zijn er geen compenserende maatregelen als ze ergens in het nadeel zijn. Ze krijgen soms minder punten voor dezelfde resultaten.

De mate waarin jongens bezig zijn met die verschillen, of er last van hebben, verschilt sterk. Voor wie goed omringd is en goed presteert, lijken de verschillen van weinig belang. Jongens die het moeilijk hebben daarentegen, hebben het gevoel dat ze gevangen zitten in een dilemma: aan de ene kant verwacht hun omgeving dat ze assertief zijn, voor zichzelf opkomen, hulp vragen. Maar aan de andere kant lijkt er geen aanvaardbare manier te zijn om dat te doen. Ze mogen niet klagen, geen ruzie maken, geen kritiek

geven, niet kwaad worden... want dan zijn ze lastig of worden ze gezien als een bedreiging. Dat zorgt voor gevoelens van machteloosheid en het gevoel niet gerespecteerd te worden.

De indruk bij jongens is dat de extra bescherming en extra aandacht voor meisjes ook niet altijd in hun voordeel is: meisjes ervaren daardoor ook meer druk en minder vrijheid.

Sociale media, gamen en vrije tijd

Sociale media worden ervaren als handig om contact te houden met mensen en kunnen zorgen voor meer samenhang en cohesie in vriendengroepen. De indruk is tegelijk dat sociale media vooral bij meisjes een bron van ruzies zijn. Maar ook voor jongens zijn er problemen en uitdagingen.

Er is enerzijds vanuit volwassenen de oproep om 'kritisch te zijn' en 'je eigen mening te geven' maar anderzijds worden ze op bijna elk standpunt aangevallen. De bandbreedte om een authentieke mening te geven wordt als zeer smal ervaren. 'Discussies' zijn grof en gepolariseerd en je kan niks zeggen zonder een label te krijgen (racist, seksist, woke...).

Berichten rond lokale fenomenen (relletjes, pesterijen, suicides, vandalisme...) worden gevolgd maar met de nodige argwaan rond de echtheid van de berichten. Er zijn heel wat vragen bij de juistheid van de informatie.

De indruk is dat heel wat content druk legt op de schouders van jongens: ze moeten hard zijn, veel geld verdienen, zichzelf bewijzen, zich niet laten doen. Ook normen qua uiterlijk lijken niet haalbaar: groot, breed, gespierd, 6-pack... Het aanpraten van complexen is bij meisjes een realiteit, maar ook bij jongens ('je weet dat het allemaal niet echt is, maar toch twijfel je om je T-shirt uit te trekken op het strand, ook al heb je een normale lichaamsbouw').

Sommigen proberen zich af te schermen, en zich qua waarden en zingeving te richten op hun ouders, andere betekenisvolle volwassenen of religie. Anderen blijven sociale media gebruiken als een manier om nuttige informatie, waarden, zingeving... bij elkaar te sprokkelen. Iedereen is het erover eens dat een kritische ingesteldheid belangrijk is.

Gamen is populair als vrijetijdsbesteding. De indruk is dat vooral jongere leeftijdsgroepen er veel tijd in stoppen. Het neemt vaak vanzelf af wanneer je ouder wordt en meer mogelijkheden hebt om af te spreken met vrienden, uit te gaan etc. De belangrijkste manieren om vrije tijd in te vullen zijn sporten, dingen doen met vrienden, uitgaan en gamen. Jongens zijn over het algemeen tevreden met hoe ze hun vrije tijd invullen. Voor een specifieke subgroep die een identiteit vormt rond gamen, blijft het wel iets waar ze veel tijd aan blijven besteden ook als ze ouder worden.

Heel wat jongens nemen zich voor om rond schermgebruik streng te zijn voor hun kinderen, strenger dan hun ouders nu voor hen zijn.

Werken en geld verdienen

Jongens ervaren vanuit hun familie de verwachting dat ze een diploma halen, op eigen benen kunnen staan en zelf voor hun inkomen zorgen. De indruk is dat van hen, meer dan bij meisjes, verwacht wordt dat ze een job te pakken krijgen waarmee ze veel geld verdienen zodat ze de belangrijkste kostwinner kunnen zijn van het gezin.

Sommigen vinden dat het nu al belangrijk is om ervaring te hebben met werken en geld verdienen. Ze zijn jobstudent en werken regelmatig in vakanties en weekends, soms in de zaak van hun ouders, om geld te verdienen en te sparen voor later. Daar hebben ze een goed gevoel bij: ze voelen zich nuttig en vinden het fijn om geld te verdienen.

Specifiek voor jongens die moeten overleven in een straatmilieu, is er de druk om op illegale manieren aan geld te komen, met alle stress en risico's die dat meebrengt. Overleven in een 'dog eat dog' omgeving, sterk moeten overkomen, de angst om status te verliezen, slachtofferschap (en soms plegerschap) van verschillende vormen van geweld en mishandeling. Jongens die gewend raken aan het verdienen van grote sommen met illegale praktijk, kunnen zich daarna moeilijker motiveren om legaal te werken voor een veel kleinere financiële beloning.

Andere thema's die ter sprake kwamen in één of twee groepen en observaties

Covid: jongere jongens hebben deze periode ervaren als 'ontspannen'. Ze hadden meer tijd om te sporten, te chillen en te gamen. Voor de oudere groepen was dit een frustrerende periode omdat het leek alsof ze de start van hun 'vrije' leven gingen missen: ze konden niet uitgaan en ook relatievorming was moeilijker. Daarnaast was er ook meer onzekerheid over studiekeuze: ze konden geen opendeurdagen bezoeken en erover praten met mensen was moeilijker. Voor een aantal jongens vormde de covidperiode een persoonlijke uitdaging in het omgaan met beperkingen en ongerustheid, het leren loslaten en accepteren, dag per dag bekijken wat mogelijk was en wat niet.

Seksueel grensoverschrijdend gedrag kwam in één groep ter sprake naar aanleiding van een getuigenis van één van de deelnemers. Een aantal andere deelnemers uitte daarop eigen ervaringen, zowel met mannelijke als vrouwelijke plegers (ongewenste aanrakingen tijdens het uitgaan, stalking, exhibitionisme). De indruk bij jongens was dat mensen denken dat jongens grensoverschrijdend gedrag door vrouwelijke plegers 'fijn' vinden, en dat er weinig tot niks wordt gedaan als ze het melden. Erover spreken zouden ze doen met familie of vrienden, maar enkel als ze zeker zijn dat ze de persoon in kwestie kunnen vertrouwen en dat ze zich daarna begrepen voelen (en niet genegeerd, uitgelachen of beschuldigd).

Het valt op dat een aantal te verwachten thema's niet of maar zijdelings aan bod kwamen.

- Onderwijs (de inhoud van de les, manier van lesgeven, regels in de school...)
- Maatschappelijke problemen zoals klimaat of de oorlog in Oekraïne
- Relaties met de vader, de moeder, plusouders en de rest van de familie
- Verliefdheid, daten, relaties en seksualiteit

Daarbij stippen we aan dat een gesprek van ongeveer een uur tussen mensen die elkaar in de meeste gevallen niet kennen, ook maar een eerste aanzet is. Het betekent dus niet dat deze onderwerpen niet zouden spelen in hun leven.

De indruk was ook dat in de meeste groepen het thema migratie, culturele verschillen, racisme, verrechtsing en verharding wel onder de oppervlakte aanwezig leken, maar dat er veel schroom was om erover te praten omdat dit als bedreigend werd gezien.

Algemeen tonen de gesprekken een gedeelde worsteling met emoties en verwachtingen vanuit de omgeving, maar ook nuance in hoe jongens hiermee omgaan afhankelijk van hun context. Er is een duidelijke vraag naar meer openheid en respect, en vormen van ondersteuning die hen niet het gevoel geven dat ze hun identiteit moeten opgeven.

Informatie over rekrutering en aanpak

Rekrutering gebeurde via organisaties die jongens in hun doelgroep hebben. Van organisaties die bereid waren om mee te werken vroegen we dat ze:

- Jongens in hun doelgroep informeerden over de gesprekken
- Ons op de hoogte brachten wanneer er voldoende geïnteresseerden waren (vanaf 5 jongens), om af te spreken wanneer het gesprek kon plaatsvinden
- Een lokaal voorzagen voor het gesprek

Jongens en mannen vzw zorgde voor:

- Informatiebrieven voor de jongens en één voor hun ouders/voogden
- De gespreksfacilitator
- Een incentive voor de deelnemers (voucher voor een cinematicket) uitgedeeld na afloop van het gesprek

Deelname aan een gesprek was steeds op vrijwillige basis. Jongens konden op elk moment beslissen om niet meer deel te nemen, ook als het gesprek al was begonnen. Ze beslisten zelf wat ze deelden in de gesprekken. Deelname was altijd anoniem. Er werden geen persoonsgegevens verzameld, bijgehouden of verwerkt.

Gesprekken vonden plaats in de volgende organisaties:

- Sint-Jozef - Sint-Pieter Blankenberge (secundaire school), 6 leerlingen uit de derde graad, gemengd ASO/TSO/BSO)
- Speelpleinwerking Blankenberge, 6 monitoren tussen de 16 en de 20 jaar
- Zeepreventorium, 8 jongens tussen de 16 en de 18 jaar oud, deelnemers aan de obesitaswerking, afkomstig uit heel Vlaanderen
- Vives Hogeschool Brugge, 1e jaar verpleegkunde, 6 studenten tussen de 18 en 20 jaar
- Gemeenschapsinstelling De Kempen, 6 jongens door de jeugdrechter geplaatst in een gesloten instelling
- KSC Blankenberge, 5 spelers uit de groep U17

Enkel in GI De Kempen was iemand van het personeel aanwezig bij het gesprek.

Voor de gesprekken hanteerden we een oplossingsgerichte methode.

Oplossingsgerichte en probleemgerichte benaderingen verschillen in hun focus en methodiek.

Probleemgerichte benadering	Oplossingsgerichte benadering
Focust vooral op het analyseren van de problemen. Vragen als “Wanneer is het probleem begonnen?” en “Wat ging er fout?” staan centraal.	Focust vooral op het identificeren van oplossingen en gewenste uitkomsten. Vragen als “Hoe zou ‘beter’ eruit zien?” en “Wat kan helpen?” staan centraal.
Zoekt naar de oorzaken en onderliggende determinanten van problemen door diepgaand doorvragen naar negatieve factoren.	Zoekt naar gewenste uitkomsten, uitzonderingen op het probleem en versterkt de werkzame factoren voor de cliënt.
Richt zich op het verleden om te begrijpen hoe problemen zijn ontstaan en geëscaleerd.	Richt zich op het heden en de toekomst, met nadruk op het bereiken van gewenste doelen en stappen om daar te komen.
De gesprekspartner wordt gezien als iemand met een probleem of een defect dat opgelost of gemanaged moet worden, waarbij de professional de leiding neemt in het proces.	Gaat uit van de capaciteiten en sterke punten van de gesprekspartner, die wordt aangemoedigd om zelf oplossingen te bedenken.
Leidt vaak tot gesprekken die zwaar aanvoelen, met een focus op negatieve emoties en ervaringen.	Leidt vaak tot lichtere gesprekken met een beter evenwicht tussen positieve en negatieve emoties, en meer hoop.

Voor meer informatie verwijzen we graag naar: [Oplossingsgericht werken | Nederlands Jeugdinstituut](#)

Deze manier van werken kadert in een kwalitatieve, participatieve aanpak, die vooral gericht is op het verkennen van een bepaald thema, op diversiteit en begrip van ervaringen.

Meer informatie over Jongens en mannen vzw en ons project #oogvoorjongens is te vinden op www.jongensenmannen.be. U kan ons ook mailen op info@jongensenmannen.be.